

Een bos dat gekapt is legt geen CO₂ meer vast.

Pita Verweij

Vermeden ontbossing: biedt klimaatbeleid nieuwe perspectieven voor Trésor?

Bossen spelen een cruciale rol in het proces van klimaatverandering. Net als natuurlijke venen, bevatten natuurlijke tropische bosesystemen enorme reservoirs aan koolstof in bodem en vegetatie. Geen enkele vorm van landgebruik die het tropisch bos vervangt, kan daaraan tippen. Door ontbossing, bosbranden en bosdegradatie in tropische gebieden komen grote hoeveelheden CO₂ vrij in de atmosfeer, hetgeen bijdraagt aan het mondiale probleem van klimaatverandering. Ruwweg 20% van de mondiale emissies van broeikasgassen wordt toegeschreven aan ontbossing. Naast koolstofverliezen, is er op andere plaatsen juist weer sprake van koolstofvastlegging door bosherstel of aanplant van bomen.

Clean Development Mechanism

Het huidige klimaatverdrag onder de VN-raamwerkconventie over klimaatverandering (UNFCCC) en het daaruit voortvloeiende Kyoto Protocol zijn gericht op het terugdringen van mondiale broeikasgasemissies. Het huidige Kyoto-beleid is nog weinig coherent waar het gaat om het terugdringen van emissies gerelateerd aan landgebruik. In het kader van het zogenaamde Clean Development Mechanism kunnen alleen typische bosbouwprojecten gericht op aanplant van bomen en herbebossing gerealiseerd worden in ontwikkelingslanden. De CO₂ die daarbij wordt vastgelegd, mag dienen als compensatie voor de emissies van Annex 1-landen. De vermeden CO₂ uitstoot door instandhouding van natuurlijk bos wordt tot nu toe nog niet erkend als compensatiemechanisme. Tot nu toe bevordert dit beleid vooral de aanplant van monocultures: boomplantages bestaand uit één enkele snelgroeiende soort, bijvoorbeeld een Eucalyptus of Pinus

soort. Dit wordt gedreven door optimalisatie volgens één enkele doelstelling, namelijk maximale vastlegging van CO₂ over een korte tijdsperiode. Dat deze soortenarme plantages veelal schadelijke gevolgen hebben voor biodiversiteit omdat ze soortenrijkere ecosystemen vervangen, is een belangrijke tekortkoming. Ook is het bekend dat de landgebruiksrechten en tradities van lokale gemeenschappen vaak niet voldoende worden gerespecteerd bij het vestigen van dergelijke plantages.

Het 'avoided deforestation'-voorstel

In het kader van de klimaatonderhandelingen werd in november 2005 een voorstel van Papoea-Nieuw-Guinea en Costa Rica aangenomen om in toekomstige klimaatregimes (post-2012) het tegengaan van ontbossing te honoreren als een optie om broeikasgasemissies te verminderen. Voorheen werden er rondom dit complexe onderwerp stevast bezwaren aangevoerd die onoverkomelijk leken. Het

Ook dit stuk bos had nog lang CO₂ vast kunnen leggen.

probleem dat bekend staat als leakage bijvoorbeeld: als in een bepaalde regio ontbossing succesvol wordt teruggedrongen, is het heel goed denkbaar dat er juist meer gekapt wordt in een ander gebied. Ook het niet-permanente karakter van de CO₂-credits gekoppeld aan vermeden ontbossing leek een belangrijk nadeel, aangezien het bos na een bepaalde periode van veiligstelling toch weer gekapt kan worden. Ook de monitoring van de CO₂-sinks kampte met technische en methodologische problemen. Over welke periode wordt de ontbossingssnelheid gemeten? En tegen welk referentiejaar of referentieperiode moet een eventuele lagere snelheid van ontbossing worden afgezet? Hoe kan de omvang van ondergrondse koolstofvoorraden bepaald worden?

In het voorstel van Papoea-Nieuw-Guinea en Costa Rica wordt een aantal bezwaren uit het verleden ondervangen. Wat ook veel uitmaakt voor de acceptatie van het voorstel, is dat dit voorstel door zuidelijke landen werd gedaan. Bij eerdere voorstellen vonden ontwikkelingslanden dat hun nationale soevereiniteit in het geding was en dat hun ontwikkelingsmogelijkheden te veel zouden worden beperkt. Sindsdien is er in het internationale onderhandelingsproces een wirwar aan voorstellen voor implementatie gedaan, maar is er nog niet veel vooruitgang geboekt. Aan ontwikkelingslanden is gevraagd om te rapporteren over emissies die gepaard gaan met ontbossing, inclusief trends en oorzaken, en daarnaast om de mogelijke oplossingen beter in kaart te brengen.

WWF

Het Wereldnatuurfonds (WWF) heeft zich altijd afzijdig gehouden van bosaanplant en herbebossing. De redenering was dat met dergelijke projecten de belangrijkste oorzaak van het klimaatprobleem, namelijk de consumptie van fossiele brandstoffen, niet wordt aangepakt. Recent heeft de organisatie de positie ingenomen, zich wel actief bezig te willen houden met vermeden ontbossing, vooral in ontwikkelingslanden. Men erkent nu dat ontbossing een belangrijke bron

van boeikasgasemissies is en dat het tegengaan van ontbossing urgenter en op korte termijn effectiever is dan bosaanplant. WWF wil dat vermeden ontbossing in een toekomstig klimaatregime wordt gezien als een geloofwaardige vorm van compensatie voor emissiereducties en als onderdeel van een portfolio van emissiereducerende maatregelen. De organisatie wil bijdragen aan kennisontwikkeling en capaciteitsopbouw op dit terrein in ontwikkelingslanden. Daarnaast wordt er serieus gewerkt aan een zogenaamde Green Gold Standard die kwaliteitseisen moet gaan stellen aan activiteiten die van dit nieuwe mechanisme gebruik gaan maken. Voldoen deze activiteiten aan sociale criteria en op welke manier wordt er een bijdrage geleverd aan biodiversiteit?

Pilot projecten

Om ervaring op te doen, bij te dragen aan capaciteitsopbouw, en de Green Gold Standard te ontwikkelen, heeft WWF een drietal regio's geselecteerd voor de uitvoering van pilot projecten gericht op het vermijden van ontbossing. Dit zijn Papoea en Kalimantan in Indonesië, Peru en de Guyana's. Duurzaam beheer van natuurlijke ecosystemen door lokale gemeenschappen zou ondersteund kunnen worden. Betalingen voor opslag van CO₂ in het bos kunnen zodoende een alternatieve bron van inkomsten opleveren voor lokale boeren en bosbeheerders. Doelstellingen op het gebied van armoedebestrijding, biodiversiteit en koolstofopslag kunnen in principe worden gecombineerd.

Koplopers

Een snelle doorbraak in het trage internationale onderhandelingsproces lijkt een illusie. Daarom is het interessant om te zien wie de eventuele koplopers kunnen zijn aan de vraagzijde. Bedrijven en overheden kunnen immers op vrijwillige basis gaan betalen voor CO₂ in natuurlijk bos. In Nederland loopt de gemeente Amsterdam voorop. Zij wil in 2015 klimaatneutraal opereren en zet daarom in op enerzijds een drastische vermindering van de CO₂-uitstoot en anderzijds – beperkte - compensatie van CO₂-emissies.

De gemeente wil bekijken of het mogelijk is om te compenseren via activiteiten die een synergie met biodiversiteitsdoelstellingen oplevert, en waarbij sociale duurzaamheid een randvoorwaarde is. Het ligt dan voor de hand om te gaan investeren in het vermijden van ontbossing. Ook de provincie Zuid-Holland is hierin geïnteresseerd, voor de eigen provinciale organisatie en daarnaast ook het stimuleren van dergelijke initiatieven richting Zuid-Hollandse bedrijven en gemeenten. Momenteel wordt er onderzocht of deze koplopers willen gaan compenseren via de pilotprojecten die WWF ontwikkelt.

Perspektieven voor Trésor

Wat betekent dit voor het Trésor gebied? Er wordt uitdrukkelijk gekeken naar de successen die de Stichting Trésor en de Association hebben geboekt op het gebied van bosbescherming. Het beschermen van een relatief klein gebied heeft het beleid in Frans Guyana fors beïnvloed, wat resulteerde in de bescherming van veel grotere arealen. Dat was ook een belangrijke motivatie

voor WWF om de Guyana's als pilotregio te selecteren. Een belangrijke vraag is, hoe het model van de 'groene olievlek' elders succesvol toegepast kan worden. Zou deze aanpak, of onderdelen ervan, bijvoorbeeld ook kunnen werken in Suriname? Maar ook, concreet: kunnen we in het gebied grenzend aan Trésor aanvullend bosgebieden beschermen, bijvoorbeeld door gebieden aan te kopen die dienen als buffer tegen de geplande goudwinningsactiviteiten? Een consortium van WWF, het milieuadviesbureau CREM en het Copernicus Instituut van de Universiteit Utrecht zal op korte termijn werken aan een inventarisatie van mogelijkheden. Laten we hopen dat Green Gold op termijn de schadelijke effecten van 'Real Gold' kan temperen!

dr. Pita Verweij

Wetenschappelijk adviseur voor de Stichting Trésor;
Copernicus Instituut voor Duurzame Ontwikkeling en
Innovatie,
Universiteit Utrecht.

Dank u wel!

Het werk van de Stichting Trésor wordt mogelijk gemaakt door de steun van u als donateur. Hierbij is elke bijdrage, van welke omvang dan ook, van het grootse belang. Het bestuur van de Stichting Trésor dankt al diegenen die, naar aanleiding van het verschijnen van TN22, vierkante meters Trésor hebben geadopteerd.

Een bijzonder woord van dank voor de extra bijdragen die wij mochten ontvangen van:

mevrouw E.J. Versfelt, de heer en mevrouw Van Leusden-Groen, mevrouw J.G. van den Bosch-Doll, mevr. J.A.W. Bakker-Jacobi, de heer E.F. Berkhout, de heer Ph. Spoelbergh, de heer P. Riethorst, de heer A. Stolk, de heer W. van der Klugt, MEGA ELECTRA Groep Amsterdam, mevrouw F.R.F. van Rijswijk-Loot, mevrouw T. Roelfsema, de heer en mevrouw Hütter, de heer en mevrouw M.J. van den Berg, de heer en mevr van Ginkel.

Trésor bedankt Greenchoice

Het bedrijf Greenchoice, landelijk leverancier van groene stroom, behoort al jaren tot de trouwe sponsors van Trésor. Door een bijzondere financiële bijdrage van Greenchoice in oktober van dit jaar is het voor onze Stichting mogelijk geworden om ook in 2008 garant te staan voor de vergoeding van onze boswachters Kévin Pineau en Charlotte Briand in Frans Guyana.

Dank u wel, directie en medewerkers van Greenchoice!